

Investigation of Teachers' Views on the Effects of Problems Encountered in the First Literacy Period on Reading Aloud and Writing

Ahmet KARABULUT

Ağrı İbrahim Çeçen University, Ağrı-Türkiye

Article History

Submitted: 20.09.2022

Accepted: 16.10.2022

Published Online: 16.10.2022

Keywords

Primary literacy education
Turkish education
Classroom teachers

DOI: 10.29129/inujgse.1177656

Abstract

Purpose: In this study, it is aimed to examine the opinions of teachers about the effects of the problems encountered in the first literacy period on reading and writing aloud.

Design & Methodology: For this purpose, the data obtained by taking the opinions of 63 classroom teachers working in the city center of Ağrı in the 2021-2022 academic year through a semi-structured interview form were analyzed by descriptive analysis method. In the study, the case study method, one of the qualitative research methods, was used.

Findings: Based on the opinions of the teachers in the findings obtained from the study, it was concluded that the problems encountered in the first literacy period have positive or negative effects on reading and writing aloud.

Implications & Suggestions: Considering the results of the research, the following suggestions were made: In addition to the studies aimed at increasing the readiness of the students, in this period, besides the teachers, the families should be active in managing the process, and the cooperation of the families with the teachers should be increased by making the physical environments of the classrooms more functional.

İlk Okuma Yazma Döneminde Karşılaşılan Sorunların Sesli Okuma ve Yazmaya Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Ahmet KARABULUT

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı-Türkiye

Makale Geçmişi

Geliş: 20.09.2022
Kabul: 16.10.2022
Online Yayın: 16.10.2022

Anahtar Sözcükler

İlk Okuma Yazma Eğitimi
Türkçe Eğitimi
Sınıf Öğretmenleri

DOI: 10.29129/inujgse.1177656

Öz

Amaç: Bu çalışmada, ilk okuma yazma döneminde karşılaşılan sorunların sesli okuma ve yazmaya etkisine yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu amaç doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla 2021-2022 eğitim öğretim döneminde Ağrı il merkezinde görev yapmakta olan 63 sınıf öğretmenin görüşleri alınarak elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analize tabi tutulmuştur. Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim incelemesi yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmadan elde edilen bulgularda öğretmenlerin görüşlerine dayanarak ilk okuma yazma döneminde karşılaşılan sorunların sesli okuma ve yazmaya olumlu veya olumsuz etkilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuçlar ve Öneriler: Araştırmanın sonuçları göz önüne alındığında şu öneriler getirilmiştir: öğrencilerin hazırbulunuşluklarını artırmaya dönük çalışmaların yanı sıra bu dönemde öğretmenlerin yanında aileler de süreci yönetmede etkin olmalı, ayrıca sınıfların fiziki ortamlarının daha işlevsel hâle getirilerek ailelerin öğretmenlerle iş birliği artırılmalıdır.

GİRİŞ

İletişim becerisi, globalleşen dünyanın en önemli yaşam berilerinden biri hâline gelmiştir. İletişim sayesinde birey, nesiller boyu süren kültür ve bilgi aktarımını sağlarken medeniyetin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Bu iletişim süreci ise dil becerileri ile sağlanmaktadır. Dili becerileri vasıtasıyla birey, okuma ve dinleme ile anlama becerisini geliştirirken konuşma ve yazma ile de anlatma becerisini geliştirir. Çağımızda bireylerin gelişen hızlı teknolojiye ayak uydurma, iletişim kurma ve üst düzey düşünme becerilerine sahip olmaları, anlama ve anlatma gibi temel yeterliliklerin edindirilmesiyle ortaya çıkar (Ercişan, 2018). Bu minvalde ana dili eğitiminin amaçlarından biri de bireyin üst düzey düşünme becerilerini geliştirerek bireye etkili bir iletişim becerisi kazandırmaktır.

Teknoloji çağının yaşandığı dünyamızda, iletişim becerileri, toplum aşamasından bireye doğru bir ivme kazanmaya devam etmektedir. Bu değişim ise birey noktasında daha üst düzey bir anlama ve anlatmayı gerekli kılmaktadır. Dört temel dil becerisinin en önemlisi olarak kabul edilen okuma becerisi diğer becerilerle olan etkileşimi bakımından da büyük bir önem arz etmektedir. Zira okuma bilmeyen birey, yazma becerisini gösteremeyeceği gibi okuma sayesinde sahip olacağı ifade dağarcığını kazanamazsa kendini konuşarak daha rahat ve düzgün bir şekilde ifade edemeyecektir. Okuma eğitimi, öğrenme sürecinde önemli bir yere sahiptir (Sajid & Fraidan, 2019). Çünkü okuduğunu anlama becerisi, disiplinlerarası olarak diğer derslere de intikal etmektedir. İlkokul birinci sınıftan başlayan okuma becerileri eğitimi, kademe ve sınıf seviyesi arttıkça gelişmekte ve daha da önem kazanmaktadır.

Ülkemizde 'okumak' olarak geleneksel bir tanıma sahip olan eğitim süreci, gelişen dünyada bireylerin hayatında büyük bir önem arz etmenin yanında aynı zamanda uzun bir dönemi de kapsamaktadır. Ülkemiz ölçeğinde bakıldığında lisansüstü süreçler dahil edilmese bile 4+4+4 olarak bilinen 12 yıllık zorunlu eğitim süreci, bu uzun dönemin göstergesidir. Dolayısıyla bu denli uzun bir eğitim-öğretim sürecinin temelini hiç kuşkusuz ilkokul yılları oluşturmaktadır. İlkokul döneminde ise ilk okuma ve yazma öğretiminin bireyin eğitim hayatına katkıları ve etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Bu dönemde kazanılan doğru alışkanlıklar, bireyin eğitim hayatını olumlu yönde etkileyecektir (Öz, 1999).

İlkokul birinci sınıfı diğer sınıf seviyelerinden ayıran en önemli özellik, çocuğun okula geçiş dönemi olması ile eğitim hayatı boyunca edineceği bilgilerin temelini oluşturmasıdır. Bu bilgilerin oluşmasında ise hiç kuşkusuz ilk okuma yazma öğretiminin önemi büyüktür. Ülkemizde uzun zamandır kullanılagelen cümle temelli ilk okuma yazma öğretiminin yerini 2004-2005 eğitim yılı itibari ile ses temelli eğitim almıştır. Tümevarım yönteminin benimsendiği bu süreçte ilk okuma yazma eğitimi seslerden hareketle öğretilmektedir. 2019 yılında yayımlanan Türkçe Dersi Öğretim Programına bakıldığında ilk okuma yazma öğretimi sürecinin üç aşamada yapılandırıldığı görülmektedir:

- İlk okuma yazmaya hazırlık,
- İlk okuma yazmaya başlama ve ilerleme,
- Bağımsız okuma ve yazma (MEB, 2019).

İlk okuma yazmaya hazırlık sürecinde; dinleme çalışmaları, parmak ve el kol kaslarını geliştirme çalışmaları, boyama ve çizgi çalışmaları yer almaktadır. İlk okuma yazmaya başlama ve ilerleme kısmında sesi tanıma, ayırt etme ile harfi okuma ve yazma kazanımlarının elde edilerek tümevarımla heceler, kelimeler ve cümleler oluşturulması ayrıca metin okumaları yapabilmeleri hedeflenmiştir. Bağımsız okuma ve yazma sürecinde ise öğrencilerin akıcı okuma ve yazma becerilerinin gelişmesine dönük kazanımlar hedeflenmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

İlk okuma ve yazma sürecine ilişkin olarak alan yazında birçok çalışma (Çetinkaya, 2021; Engin ve Uygun, 2011; Güneş, Uysal ve Taş, 2016; Bilir, 2005) yer almaktadır. Bu çalışmaların yanı sıra özellikle ses temelli ilk okuma ve yazma öğretiminde yaşanan sorunlar üzerine çalışmalar da (Babayiğit ve Erkuş, 2017; Erbaş, 2021) bulunmaktadır. Bu çalışmada ise bu süreçte yaşanan sorunların sesli okuma ve yazma olarak belirtilen akıcı okuma ve yazma sürecine olan etkisi incelenmeye çalışılmış ve bu doğrultuda şu araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

- İlk okuma yazma sürecinde öğrenciden kaynaklanan sorunların sesli okuma yazma sürecine etkisi nasıldır?
- İlk okuma yazma sürecinde ailelerden kaynaklanan sorunların sesli okuma yazma sürecine etkisi nasıldır?
- İlk okuma yazma sürecinde öğretim ortamından kaynaklanan sorunların sesli okuma yazma sürecine etkisi nasıldır?
- Bu sorunlara yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?

YÖNTEM

Desen

Bu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin ilk okuma yazma sürecinde yaşanan sorunların sesli okuma ve yazmaya etkisine yönelik görüşleri incelenmeye çalışıldığından araştırma, nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan fenomenolojiye (olgubilim) göre desenlenmiştir. Fenomenoloji (olgubilim) deseni, farkında olunan fakat ayrıntılı ya da derinlemesine bir görüşe sahip olunamayan olgulara odaklanarak görünenin ardında yatan gerçekliğin anlaşılmasında kullanılan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Fenomenolojik araştırmaların en belirgin özelliklerinden biri, benzer deneyimler yaşayan insanların ortak düşünce ve algılarına odaklanarak davranışlarını yönlendiren gerçekliği anlaşılır kılmaya çalışmaktır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012).

Katılımcılar / Evren ve Örneklem / Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Ağrı il merkezinde MEB'e bağlı ilkokullarda çalışmakta olan 63 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubu, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçsal örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Çalışma grubundaki öğretmenlerin sınıf öğretmenlerden seçilmesi, bu örneklem türünden ölçüt örnekleme örnektir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Tablo 1

Sınıf Öğretmenlerinin Cinsiyet ve Deneyim Bilgileri

Değişkenler	Demografik Özellikler	n	%
Cinsiyet	Erkek	17	27
	Kadın	46	73
	Toplam	63	100
Deneyim	1-3 yıl	17	27
	4-6 yıl	20	31
	7-10 yıl	12	19
	10 + yıl	14	23
	Toplam	63	100

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun hazırlanması sürecinde ilgili literatür ve ilk okuma yazma sürecine dönük deneysel çalışmalar incelenerek 10 aday madde oluşturulmuş ve bu aday maddeler alan uzmanlarının dikkatlerine sunularak uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda yeniden düzenlenmiş ve böylece 4 soruluk forma son şekli verilmeye çalışılmıştır. Verilerin toplanması sürecinde sınıf öğretmenlerinden formda yer alan 4 açık uçlu sorunun cevaplandırılması istenmiş ve elde edilen veriler, betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir.

Öğretmenler tarafından doldurulan formlardaki görüşler, bilgisayar ortamına aktarılarak betimsel analize tabi tutulmuştur. Betimsel analiz süreci ise dört aşamada gerçekleştirilmiştir (Altunışık vd., 2010:322).

- Betimsel analiz için bir çerçevenin oluşturulması,
- Verilerin tematik çerçeveye göre işlenmesi,
- Bulguların tanımlanması,
- Bulguların yorumlanması.

Verilerin analizinin ilk aşamasında, veriler için bir çerçeve oluşturulmuş ardından sınıf öğretmenleri tarafından dile getirilen görüşlerden hareketle kodlar oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada ise bu kodlar incelenerek birbirleriyle ilişkili olan kodlar bir araya getirilmiş ve temalar belirlenmiştir. Dördüncü aşamada sınıf öğretmenlerinin ilk okuma yazma sürecine yönelik değerlendirmelerinden elde edilen bulgular yorumlanarak raporlanmıştır.

Araştırmanın tutarlılığına, teyit edilebilirliğine, inandırıcılığına ve aktarılabilirliğine ilişkin bilgiler

Araştırmanın tutarlılığını elde edebilmek amacıyla bulgulardan elde edilen kategorilerin kendi aralarındaki ilişkileriyle daha önce oluşturulan kuramsal yapı ile ilişkileri ele alınarak bu yapıların anlamlı bir yapı oluşturmaları sağlanmıştır. Veri toplama aracı, katılımcılar tarafından doldurulduktan sonra formda belirtilen görüşlerle ilgili katılımcılarla tekrar görüşmeler yapılmış ve katılımcıların görüşleri doğrulanarak net olmayan ifadeler belirgin hâle getirilmeye çalışılmıştır. Araştırmadan bulguları tamamlandıktan sonra elde edilen veriler katılımcılardan random olarak seçilen üç sınıf öğretmenine gösterilmiş, ulaşılan kategorilerin gerçeği ne derece yansıtılabildiği konusunda geri dönüş alınmıştır (Miles ve Huberman, 1994; Sevim, Akan ve Yıldırım, 2020; Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Araştırmanın doğrulanabilirliğini sağlamak için ise araştırmanın yöntemi, örnekleme tekniği, veri toplama aracı ve veri analizi süreçleri ayrıntılı olarak ifade edilmiştir. (LeCompte ve Goetz, 1982).

Araştırmada inandırıcılığı sağlamak için katılımcılar tarafından dile getirilen görüşler; herhangi bir ekleme yapılmadan, doğrudan aktarılmıştır. (Miles ve Huberman, 1994).

Araştırmanın aktarılabilirliğini elde edebilmek için ise öncelikle araştırmacının veri toplama ve verilerin analizi süreçlerindeki rolü açık şekilde ifade edilmeye çalışılmış, araştırmanın çalışma grubunda yer alan katılımcıların özellikleri, araştırmaya dâhil edilme gerekçeleriyle birlikte açıklanmıştır. Ayrıca veri toplama sürecindeki görüşmelerin nasıl yapıldığı, veri toplama aracının nasıl kullanıldığı, elde edilen verilerin nasıl ilişkilendirilip sunulduğu ayrıntılı bir şekilde ifade edilmiştir (LeCompte ve Goetz, 1982).

BULGULAR

Bu bölümde ilk okuma yazma döneminde karşılaşılan sorunların sesli okuma ve yazmaya olan etkilerinin aktif olarak çalışmakta olan sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen bulgular, tablolar hâlinde raporlanmıştır.

Öğrenciden kaynaklanan sorunlara yönelik bulgular

Öğrenme ve öğretme sürecinde hazırbulunuşluk kavramı büyük bir önem arz etmektedir. Bu süreçte öğrencilerin de eğitim yaşantılarına hazır olmaları, öğrenme noktasında herhangi bir engelin olmaması gerekmektedir. Uygun eğitim-öğretim ortamının oluşmasının en temel gereksinimlerinden biri de uygun bir öğrenci profilinin var olmasıdır. Öğrenci merkezli sorunlara yönelik sınıf öğretmenlerinden alınan görüşler kategori ve kavramlara ayrılarak Tablo 2’de aktarılmıştır.

Tablo 2

Öğrenci Kaynaklı Problemlere İlişkin Kategoriler

Kategori	Kavramlar	f
Öğrenci kaynaklı problemler	Hazırbulunuşluk	26
	Telaffuz	20
	Motivasyon	17

Çalışmaya katılan 63 sınıf öğretmeninden alınan veriler incelendiğinde öğrenciden kaynaklanan sorunların en başında (f26) hazırbulunuşluk kavramı gelmektedir. Bu kavramı telaffuz (f20) ve motivasyon (f17) takip etmektedir. Öğretmenlerden alınan görüşler şu şekilde aktarılmıştır:

“Öğrencilerin okula başlama yaşları ve okul öncesi eğitimi alıp almamaları ilk okuma yazma sürecini etkileyen faktörlerdendir. Bu faktörler sınıf ortamına uyum sağlama ve hazırbulunuşluk açısından süreci olumlu veya olumsuz etkilemektedir.” (Öğretmen 3)

“Çocuğun farklı bir ana dilde konuşmayı öğrenmesi, yeni öğrendiği dilde parçaların eksik okunmasına dolayısıyla da anlama noktasında sorunlar yaşatabiliyor.” (Katılımcı 4)

“Öğrencilerin hızlı okuma istekleri bazen ilk heceden sonraki heceleri yanlış okumalarına neden olabilmektedir. Örneğin sandalet kelimesini okuyacak olan öğrenci, san- hecesini gördükten sonra kelimeyi sandalye olarak okuyabilmektedirler.” (Öğretmen 39)

“Yeterli düzeyde konuşma becerisine sahip olamama ve devamsızlık durumları ilk okuma becerilerinin gelişmesinde dolayısıyla da sesli okuma ve yazmada olumsuz bir etki ortaya çıkarmaktadır.” (Öğretmen 47)

“Öğrencilerin iki dilli olmaları sesli okuma ve yazma sürecinde telaffuz noktasında onları rahatsız ederken arkadaşlarının tepkileri de başarısız olduklarına yönelik onlarda olumsuz bir durum yaratmaktadır. Ayrıca bazı öğrencilerde bulunan kalıcı sağlık problemleri, bu sürecin ilerlemesini olumsuz etkilemektedir.” (Öğretmen 55)

“ Öğrencinin dikkatinin dağınık olması, dersi yeterince dinlememeleri, okula erken başlayan, gelişimi birçok açıdan yavaş olan ve anasınına gitmemiş olan öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinin düşük olması, gelişimsel sorunlarda kaynaklanan bazı öğrencilerin kelimeleri ve harfleri telaffuz edememeleri, çocukların kavram ağlarının dar olması, ödev veya etkinlikleri yapmayarak evde sesli okuma yapmamaları ayrıca devamsızlıkların çok olması bu süreci olumsuz etkilemekte dolayısıyla da sesli okuma ve yazmayı sekteye uğratmaktadır.” (Öğretmen 62)

Ailelerden kaynaklanan sorunlara yönelik bulgular

Eğitim- öğretim faaliyetlerinin okul ile sınırlı kalmaması ve bu öğrenme yaşantısının bir süreç olarak çocuğun sosyal hayatını da kapsaması, ailelerin bu durumda aktif olarak rol almalarını gerektirmektedir. Öğretmen ve öğrenci ile birlikte eğitim öğretim sürecinin diğer sac ayağını aileler oluşturmaktadır. Bundan dolayı ilk okuma yazma sürecinde ailelerden kaynaklanan sorunlara ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri alınmış ve elde edilen bulgular kategori ve kavramlara ayrılarak Tablo 3'te aktarılmıştır.

Tablo 3

Aileden Kaynaklı Problemlere İlişkin Kategoriler

Kategori	Kavramlar	f
Aileden kaynaklı problemler	İlgisizlik	29
	Bilgi eksikliği	24
	İletişim eksikliği	10

Aileden kaynaklı problemler incelendiğinde, öğretmenlerin en çok dile getirdikleri konunun ilgisizlik (f29) olduğu görülmüştür. Bu kategoriyi bilgi eksikliği (f24) ve iletişim eksiklikleri (f10) takip etmektedir. Sınıf öğretmenlerinin konuya ilişkin görüşleri ise şu şekilde yer almaktadır:

“Ailenin sürece yaklaşımı çok önemlidir. Tüm yükümlülük öğretmendedir zihniyetinde olunmamalıdır. Bu süreç öğretmen, öğrenci, aile üçgeninde ancak başarıya ulaşabilir. Bu süreçte okul, aile ve öğrenci üzerine düşeni yaparsa başarı sağlanabilir. Eğitim ailede başlar bilinciyle hareket edilmelidir.” (Öğretmen 5)

“Ailelerin yanlış öğrenmelerini öğrencilere öğretmeleri, çocuklara baskı yapılması, kıyaslanmaları, aile içi sorunların çocuklara yansıtılması bu süreci olumsuz olarak etkilemektedir.” (Öğretmen 7)

“Ailelerin birçoğunun ses temelli ilk okuma yazma yöntemini bilmediklerinden çocuklara eski sistemle öğretme yapmak istemeleri çocuklarda karışıklık ortaya çıkararak olumsuz ket vuruyor. Bu durum da süreci olumsuz etkilemektedir.” (Öğretmen 8)

“Aileler çocukların ilgi ve ihtiyaçlarını göz önüne alarak onların sevebileceği kitapları okumalarını sağlayarak bu sürecin daha hızlı ve sağlam bir şekilde ilerlemesini sağlayabilirler.” (Öğretmen 21)

“Eğitim maalesef sadece okul ile yetmiyor. Dolayısıyla unutmaların önüne geçebilmek ve sürecin hızlanmasını sağlayabilmek için ailelerin evde tekrarlar yapılarak ödevlerin düzenli yapılmasını sağlamaları önemlidir.” (Öğretmen 30)

“Ailenin okuryazarlık seviyesinin düşük olması, öğretmen ile yeterli iletişimin sağlanmaması bu süreci ve de sonrasını olumsuz etkilemektedir.” (Öğretmen 38)

“Ailelerin ödevleri kendilerinin yapmaları öğrenme sürecini olumsuz etkilemektedir.” (Öğretmen 46).

Eğitim-öğretim ortamından kaynaklanan sorunlara yönelik bulgular

Etkili bir öğrenmenin anahtarlarından biri de bu sürece uygun bir öğrenme ortamının oluşturulmasıdır. Yapılan araştırmalarda sınıf mevcudunun uygun olduğu ve teknolojik donanımları yüksek olan sınıflardaki

öğrenmelerin daha kalıcı ve etkili olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinden alınan görüşlere dair bulgular Tablo 4'te kategori ve kavramlara ayrılarak aktarılmıştır.

Tablo 4

Okul kaynaklı problemlere ilişkin kategoriler

Kategori	Kavramlar	f
Okul kaynaklı problemler	Sınıf mevcudu	20
	Materyal eksikliği	16
	Akran baskısı	10
	Fiziki şartlar	9
	Teknolojik eksikler	8

Tablo 4 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinden alınan okul kaynaklı problemlerin en fazla sınıf mevcutlarının fazla olmasına yönelik (f20) olduğu görülmektedir. Bu kategoriyi materyal eksikliği (f16) takip etmektedir. Öğretmenlerden alınan diğer görüşler ise, akran baskısının olması (f10), fiziki şartların yetersizliği (f9) ve teknolojik eksiklikler (f8) sıralanmıştır. Bu konuya ilişkin öğretmenlerin görüşleri ise şu şekildedir:

“Materyal eksikliği ve sınıfların fiziksel imkanlarının (ışık, sıcaklık) zayıf olması öğrenme sürecini olumsuz etkilemektedir.” (Öğretmen 9)

“Çoklu ortam materyallerinden eksik bir sınıf ortamında öğrencilerin ilgileri azalacağı için okuma yazma öğrenimine olumsuz etkileri olacaktır.” (Öğretmen 17)

“Dersliklerin yetersiz olması, kalabalık sınıflardan dolayı sıkıntılar yaşanması, sınıfların ve sıraların öğrenciye uygun olmaması bu konuda etkilidir.” (Öğretmen 26)

“Akran zorbalığının öğrencilerin motivasyonunu kırması.” (Öğretmen 31)

“Kalabalık sınıflarda seslerin çıkışının ve dikte çalışmalarının duymakta zorlanması, ilk okuma yazma sürecini olumsuz etkilemektedir.” (Öğretmen 45)

“İlk okuma yazma sürecinde materyaller, öğretmenlerin en çok ihtiyaç duydukları araçlardır. Öğrencilerin dikkatini çekmek amacıyla sınıflarda zengin ve farklı duylara hitap eden uyarıların bulunması gerekmektedir. Özellikle çoklu zekâ kuramına uygun materyallere ihtiyaç duyulmaktadır.” (Öğretmen 55)

Öğretmenlerin ilk okuma yazma sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri

Eğitim öğretim ortamlarının merkezinde hiç şüphesiz öğretmenler yer almaktadır. Eğitimcilerimizin tecrübeleri, içinde buldukları ortamları analiz edebilmeleri gibi durumlar, onların sorunlara yönelik daha etkin çözümler üretmelerine olanak sağlamaktadır. Sınıf öğretmenlerinin bu sürece yönelik önerileri şöyledir:

“Ailelere ses temelli okuma yazma yöntemi hakkında bilgi verilebilir. Okul öncesi eğitime daha fazla önem verilebilir. Öğretmenlerin yöresel ağızlarla konuşmama dikkat etmeleri tavsiye edilebilir. Öğrencilere pedagojik olarak daha olumlu yaklaşılarak okulla tanıştıkları bu dönemde kendilerini daha rahat hissetmeleri sağlanabilir.” (Öğretmen 5)

“Aileler ve öğretmenler her daim iletişim halinde ve iş birliği içinde olmalıdır.” (Öğretmen 13)

“Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri, okula başlamadan önce belirlenmeli ve özel eğitime gereksinim duyan öğrenciler var ise belirlenen öğrencilere özel bir program düzenlenmelidir.” (Öğretmen 17)

“Bireysel farklılıkların dikkate alınıp her öğrencinin aynı hızda öğrenemeyeceği üzerine evde yeterli düzeyde tekrarlar yapılmalıdır.” (Öğretmen 19)

“1. sınıfın 2. dönem müfredatının hafifletilip okuma anlama çalışmalarına daha fazla ağırlık verilmelidir.” (Öğretmen 42)

“Sınıf mevcutlarının düşürülerek okula başlama döneminin birkaç ay daha yukarı çekilmesi daha uygun olacaktır.” (Öğretmen 44)

“Okul öncesi dönemde basit olarak sesi tanıma etkinliklerinin oyunlarla kavratılması.” (Öğretmen 46)

“Okul öncesi dönemde kavram öğretimine önem verilmelidir.” (Öğretmen 53)

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

İlk okuma yazma sürecinde yaşanan sorunların sesli okuma ve yazmaya olan etkisinin sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre incelendiği bu çalışmada:

- Öğrenciden kaynaklanan
- Ailelerden kaynaklanan
- Sınıf ortamından kaynaklanan sorunlar.

Olmak üzere dört kategori belirlenmiştir. Elde edilen kategori farklı sorunlara yönelik görüşler bildirilse de öğrenciden kaynaklanan sorunlarda hazırbulunuşluğa dikkat çekilirken ailelerden kaynaklanan sorunlarda ise ilgisizlik ve ses temelli okuma yöntemine yönelik farkındalık düzeylerinin düşük olduğu belirtilmiştir. Sınıf ortamından kaynaklanan sorunlarda ise öğretmen görüşleri sınıfların kalabalık olmasına ve materyal eksiklikleri üzerine yoğunlaşmıştır.

İlk okuma yazma sürecinin sesli okuma ve yazmaya etkisinin öğrenciden kaynaklanan sorunların belirlendiği kategoride öğretmenlerden alınan görüşlerin başında en çok öğrencilerin hazırbulunuşluklarının yetersiz olduğu görülmüştür. Babayiğit (2017) yaptığı çalışmada aynı soruna dikkat çekerek 1. sınıf Türkçe dersinde karşılaşılan sorunlardan birinin de öğrencilerin hazırbulunuşluklarının düşük olmasını belirtmiştir. Çalışmada ortaya çıkan bir başka bulgu ise iki dilli öğrencilerin sesleri telaffuz etmeleri ve okumalarında yaşanan sorunlardır. Nitekim Ağırman (2019) yaptığı yüksek lisans tezinde iki dilli öğrencilerin ana dillerinin etkisiyle hatalar yaptığını, iki dil arasında kod ve transfer yaptıklarını belirtmiştir. Alanyazın incelendiğinde bu çalışmanın sonuçları ile aktarılan çalışmaların sonuçlarının örtüştüğü görülmektedir.

Çalışmadan elde edilen bir başka bulgu ise ilk okuma yazma sürecinde ailelerden kaynaklanan sorunların sesli okumaya olan etkisidir. Bu temanın altında ise ailelerin ilgisizliği, öğretmenlerle olan iletişim eksikliği ve ses temelli okuma yazma yöntemine yönelik farkındalıklarının eksik olduğu belirtilmiştir. Babayiğit ve Erkuş (2017) yaptıkları çalışmada ilk okuma ve yazma sürecindeki sorunları belirlemeye çalışmış ve araştırmanın sonucunda velilerin ilgisizliğinin bu süreci olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Erbasan ve

Erbasan (2019) yaptıkları çalışmada sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda ilk okuma yazma sürecindeki sorunları belirlemeye çalışmışlar ve çalışmanın sonucunda öğretmen -veli iletişiminin ve iş birliğinin bu dönemde büyük bir önemi haiz olduğunu belirtmişlerdir. Ekici Calın (2019) yılında yaptığı çalışmada velilerin ses temelli ilk okuma ve yazma süreciyle alakalı bilgilerinin yetersiz olduğunu vurgulayarak velilere konuyla alakalı bilgi verilmesini tavsiye etmiştir.

Sınıf ortamından kaynaklanan sorunların sesli okuma ve yazmaya olan etkisinin incelendiği kategoride ise, sınıf mevcutlarının fazla olması, sınıflardaki teknolojik donanımların ve farklı duylara hitap eden materyallerin eksik olduğu vurgulanmıştır. Elde edilen bulgular alanyazında yapılan çalışmalarla tartışıldığında, Çetinkaya'nın (2021) yaptığı çalışmayla örtüştüğü görülmektedir. Nitekim araştırmacı bahsi geçen çalışmada sınıf mevcutlarının kalabalık olmasının ilk okuma yazma sürecine olan olumsuz etkileri olduğunu belirtmiştir. Çalışmadan elde edilen bir diğer bulguda sınıflardaki materyal eksiliğinin vurgulandığı görülmüştür. Konuyla alakalı olarak Erbasan ve Erbasan (2017) materyal eksiliğinin ilk okuma ve yazma sürecine olumsuz etkisinin olduğunu belirtmiştir. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulguların alan yazında bulunan çalışmalarla örtüştüğü görülmektedir.

Çalışmada görüşlerine başvurulmuş sınıf öğretmenlerinden elde edilen bulgulardan hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

- Sınıf mevcutlarının azaltılarak sınıfların teknolojik olarak donanımları artırılabilir.
- Öğretmen-veli iş birliğinin ve iletişiminin artmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Velilerin ilk okuma ve yazma sürecinde bilgilendirilmesi süreci olumlu etkileyecektir.
- Okul öncesi eğitime daha fazla önem verilmesi, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini dolayısıyla da ilk okuma yazma süreciyle birlikte sesli okuma ve yazmayı olumlu etkileyecektir.
- Ailelerin çocuklarıyla daha fazla ilgilenmeleri sağlanarak eğitimin okul sınırları içinde kalma sorunun önüne geçilebilir.

KAYNAKÇA

- Ağırman, F. (2019). *İki dilli ortaokul öğrencilerinin Türkçe öğrenimi üzerine bir değerlendirme* (Batman örneği). (Yüksek lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi).
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: spss uygulamalı*. Sakarya: sakarya yayıncılık.
- Babayiğit, Ö. (2017). İlkokul birinci sınıf Türkçe dersinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 34-42.
- Babayiğit, Ö., & Erkuş, B. (2017). İlk okuma yazma öğretimi sürecinde sorunlar ve çözüm önerileri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 271-284.
- Bilir, Aynur (2005). İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin özellikleri ve ilk okuma yazma öğretimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38 (1), 87-100.
- Calın Ekici, T. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin ilkokuma-yazma öğretimine ilişkin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi).
- Çetinkaya, S. (2021). Sınıf öğretmenleri anlatıyor: İlkokuma yazma öğretimi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(1), 80-106.
- Engin, G. & Uygun, S. (2011). Osmanlı'dan günümüze ilk okuma yazma öğretimi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 197-216.
- Epçaçan, C. (2018). Okuma ve anlama becerilerinin öğretim sürecine etkisi üzerine bir değerlendirme. *Turkish Studies*.13/19. 615-630.

- Erbasan, Ö., & Erbasan, Ü. (2020). Sınıf öğretmenlerinin ilk okuma yazma öğretimi sürecinde karşılaştığı sorunlar. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(1), 113-125.
- Erbaş, Y. H. (2021). Covid-19 salgını döneminde eğitim: İlkokuma yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(2), 360-380.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to Design and Evaluate Research in Education*. New York: McGraw-Hill.
- Güneş, F., Uysal, H. & Taç, İ. (2016). İlk okuma yazma süreci: Öğretmenim bana okuma yazma öğretir misin?. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 23-33.
- LeCompte, M. D., & Goetz, J. P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of Educational Research*, 52, 31-60.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Öz, M. F. (1997). İlk okuma yazma öğretimi. *Eğitim ve Bilim*, 14(114), 3-7.
- Sajid, M., & Fradian, A. (2019). Effectiveness of reading aloud strategies for inferential reading comprehension skills and text difficulties of saudi students at university level. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, 9/1, 2983-2989.
- Sevim, O., Akan, D., & Yıldırım, İ. (2020). Cognitive Constructs of Teacher Candidates on Ideal Qualifications of Academicians. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 8(3), 76-89.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.